

Aan

Het bestuurlijk overleg RES NHN van 1 juli 2020

Het College van GS van NH

Provinciale Staten van NH

Gemeenteraden van de 18 gemeenten van de RES regio NHN

De colleges van burgemeester en wethouders van de 18 gemeenten van de RES regio NHN

Onderwerp: Reflectie op de voorlopige concept RES NHN

Verzonden Per email aan betrokkenen en aan de pers

Datum: 26 juni 2020

Geachte bestuurders van de Provincie, Gemeenten en Waterschap in Noord-Holland Noord,

Eind april jl. is de voorlopige concept RES NHN vrijgegeven. Dat geldt inmiddels voor de meeste regio's in Nederland. Met grote voortvarendheid wordt het vervolgproces uitgerold. Enige vorm van strategische reflectie ontbreekt, vandaar dat wij deze notitie in het bestuurlijk overleg van 1 juli 2020 inbrengen.

Voor alle duidelijkheid, het is niet de vraag of, maar op welke wijze de energietransitie wordt gerealiseerd. Van bestuurders verwachten wij dat, voordat nieuwe stappen worden uitgerold, gereflecteerd wordt. Zowel inhoudelijk als organisatorisch.

Om daarin te voorzien hebben wij een aantal strategische reflectie vragen geformuleerd.

Wij zien andere regio's en provincies andere strategische keuzen maken voor het verkrijgen van maatschappelijk draagvlak waar wij ons veel meer bij thuis voelen dan die in Noord-Holland Noord zijn en worden gemaakt.

Ook over de uitrol van het vervolgproces, het Participatieproces, hebben wij grote zorgen dat de belangen van de bewoners het laatste gewicht (blijven) houden in het afwegingsproces. Ongetwijfeld zal dat niet de bedoeling zijn, maar we hebben meerdere keren die signalen al onderbouwd gegeven, zonder zichtbare verbetering.

Wij vragen nu uitdrukkelijk om een reflectie van de verantwoordelijk bestuurders en serieuze antwoorden op de geformuleerde vragen.

Toelichting op de Reflectie

Bij het organiseren van het vervolgproces van de (voorlopige) concept RES naar een RES 1.0 hoort een reflectie van het verlopen proces en de inhoud van de voorlopige concept RES. Niet om terug te kijken, maar om gezamenlijk vooruit te kunnen.

We hebben het over het meest belangrijke onderwerp dat op de bestuurlijke agenda staat en blijft staan. Het is een groot gemis dat een dergelijke reflectie niet voorligt in het bestuurlijk overleg van 1 juli.

1. Informele Raadsbijeenkomsten

De afgelopen weken heeft het RES-management, en de stakeholders Sijas Akkerman/Manuel den Hollander (Natuur & Milieu Federatie/Participatiecoalitie, Eric Bakker (Liander), LTO en Kor Buitendijk (Duurzaam Leefbaar), in beeldvormende vergaderingen van verschillende gemeenten (o.a. Schagen, Den Helder, Hollands Kroon, Heiloo, Koggenland en Texel op uitnodiging van het presidium) raadsleden geïnformeerd over het proces, de concept RES en de 'andere geluiden' daarop.

Alle betrokkenen en raden hebben deze bijeenkomsten als zeer nuttig en informatief ervaren.

De eerste reflectie vraag is:

Waarom worden deze bijeenkomsten niet door alle 18 gemeenten en Provinciale Staten gevraagd als onderdeel van de gemeentelijke en provinciale besluitvorming?

2. “Governance”

Tijdens en na de raadspresentaties, werd door raadsleden en wethouders naar voren gebracht dat zij “zich gevangen voelen” in een onmogelijke procedure.

De colleges zijn gehouden aan de verplichte “governance” (gedragscode) dat zij de concept RES dienen vast te stellen zoals die door de Regiobestuurders, Gedupeerde van de Provincie en bestuurder van het Waterschap is vrijgegeven. Dit terwijl er in diverse gemeenten door middel van moties of amendementen raadsuitspraken liggen die zich tegen (onderdelen van) de concept RES verzetten. Deze raadsuitspraken richten zich zowel op de inhoud als op het proces.

Bij een aantal gemeenten (o.a. Hollands Kroon, Medemblik, Koggenland) hebben de raden zich uitgesproken tegen nieuwe windturbines op land en water en tegen grootschalige zonneweiden op agrarische grond. Ook andere gemeenten (o.a. Texel, Castricum, Uitgeest) worstelen hiermee.

Zoals u ongetwijfeld weet staan er in de concept RES 75 nieuwe windturbines op land en water en 1200 hectare zonneweiden op agrarische grond en op water.

Bij elkaar vormt dit 1,5 TWh van het aanvullend bod van NHN van ruim 2,2 TWh.

Dat betekent dat wethouders voor een onmogelijke keuze staan:

Vaststellen van de concept RES vanuit de “governance” en tegelijkertijd op cruciale elementen het afstand ervan nemen door de raden.

Collegebesluiten zullen dus de concept RES vaststellen met tegelijkertijd een aantal uitspraken over geen nieuwe windturbines en grootschalige zonneweiden op agrarische grond en leggen zich neer bij de uiteindelijke door de raden geformuleerde wensen en bedenkingen.

Zoals u weet komen deze wensen en bedenkingen overeen met de uitkomsten van de ateliers met bewoners in de diverse regio's.

In de voorliggende concept RES, waarbij de wind- en zon gesitueerd is in veel zoekgebieden langs o.a. infrastructuur, wordt hieraan voorbijgegaan. Ook bij een analyse van deze zoekgebieden langs infrastructuur blijken er (vrijwel) geen opstellingen denkbaar zonder geweld te doen aan de unanieme uitkomst van de ateliers “geen windturbines dicht bij woningen”.

Hoe zijn andere regio's en provincies hiermee omgegaan?

Het beeld is heel divers. Sommigen hebben het besluit genomen om de provincie als één gezamenlijke regio te beschouwen en/of hebben de gemeenten de concept RES direct laten vaststellen door de gemeenteraden. Daarmee ligt er direct een bestuurlijke uitspraak van gemeenten. De “regio spagaat” en de positie van gemeenteraden is daarmee op voorhand duidelijk en zit “aan de voorkant van het proces”.

De tweede reflectievraag:

Waarom is in Noord-Holland niet voorzien in een “no- governance” mogelijkheid voor gemeenten, zodat colleges en raden hun lokale bestuurlijke verantwoordelijkheden kunnen uitvoeren in plaats van de controverse die nu ontstaat door de concept RES vast te stellen en deze vervolgens op belangrijke delen af te wijzen via raadsuitspraken?

3. De hoogte van het concept bod en het aanvullend bod

Noord-Holland heeft van alle provincies in absolute zin met 6,9 TWh en als aanvullend bod met ruim 4,4 TWh veruit het hoogste bod uitgebracht. De andere “windprovincies” Groningen met een aanvullend bod van 2,6 TWh staat op een derde plaats en Flevoland met een aanvullend bod van 0,6 TWh op de laatste plaats.

Een aantal regio's hebben vanuit een oogpunt van maatschappelijke haalbaarheid en gezien het ontbreken van draagvlak voor grootschalige windturbines en grootschalige zon op agrarische grond, een ‘defensief’ aanvullend bod uitgebracht.

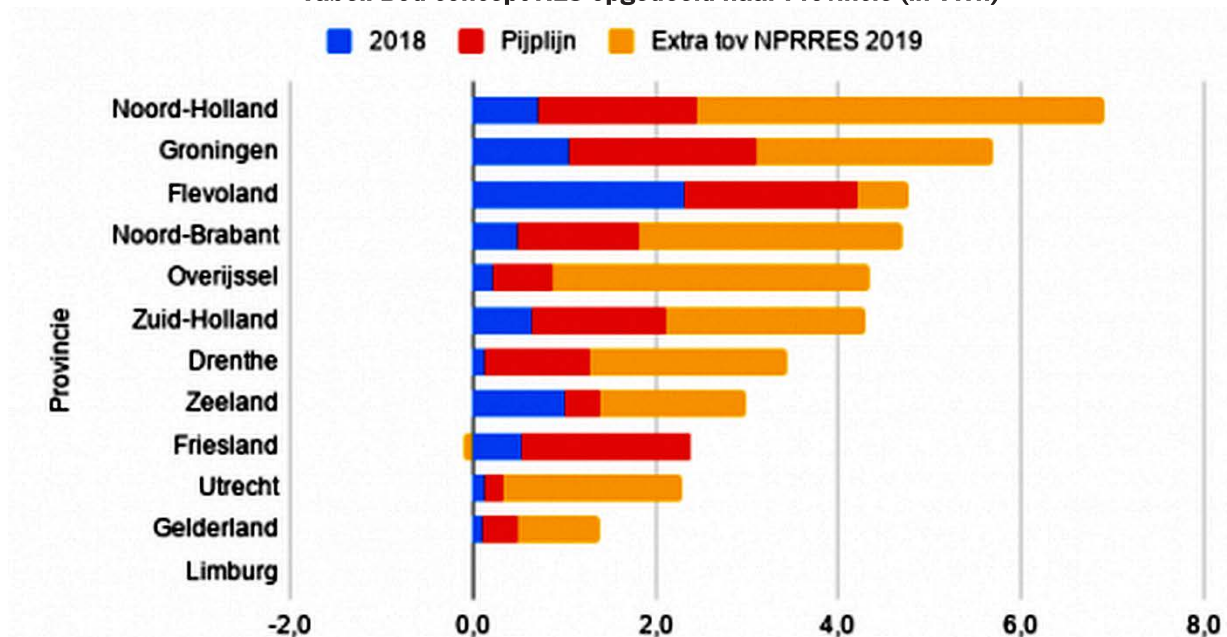
Bij sommige provincies, zoals Friesland, is volstaan met het indienen van vergunde projecten. Zij hebben geen aanvullend bod uitgebracht. Een burgerparlement heeft daar vastgesteld dat er op dit moment geen draagvlak is voor nieuwe grootschalige windprojecten.

Het totale bod van de Provincie NH van 6,9 TWh bestaat voor 40% uit reeds vergunde projecten en 60% uit nieuwe grootschalige wind- en zon projecten.

Alle 30 regio's samen tellen in de concept RESsen op tot een bod van 52TWh! Dat is 17Twh uur meer dan de opgave uit het Klimaatakkoord.

Onderstaande tabel¹ geeft in oranje aan welke provincies het hoogst aanvullende bod hebben uitgebracht. Hoe langer het oranje gedeelte hoe hoger het aandeel aanvullend bod. De tabel is gebaseerd op de stand per 1 mei 2020 met nog een aantal regio's zonder opgave. Het eindbeeld van alle 30 regio's verandert de positie van de provincie Noord-Holland niet.

Tabel: Bod concept RES opgedeeld naar Provincie (In TWh)

In de Provincie Noord-Holland is niet alleen het hoogste concept RES bod uitgebracht, maar van de “windprovincies” ook veruit het hoogste percentage nieuwe grootschalige wind- en zon projecten. 60% van het NH concept bod zijn nieuwe projecten. In Groningen is dit percentage 46%, in Flevoland slechts 11% en in Friesland 0%. Daar heeft kennelijk het verkrijgen van maatschappelijk draagvlak een grotere prioriteit gekregen dan in de Provincie Noord-Holland

3

De derde reflectievraag:

Waarom hebben de bestuurders van de regio's, de Provincie Noord-Holland en de Waterschappen in Noord-Holland gekozen voor de strategie van het uitbrengen van een “theoretisch”, maatschappelijk onhaalbaar en door een aantal gemeenten op voorhand niet gedragen hoog aanvullend RES bod voor NHN, terwijl andere provincies hebben gekozen voor een maatschappelijk en lokaal gedragen aanvullend bod?

Bovenstaande vraag is des te relevanter omdat de congestieproblemen in het elektriciteitsnetwerk in Noord-Holland, mede door de datacenters, een van de grootste, zo niet het grootst is van alle provincies.

4. “Wind- en zon” in natuurgebieden en het Participatieproces

Door de natuurorganisaties is aangegeven dat zij in de concept RES NHN de opstelling van wind- en grootschalige zon in of nabij natuurgebieden pertinent afwijzen. In de concept RES zijn ca. 50 windturbines en ruim 300 ha zonnepanelen in natuurgebieden voorzien in het IJssel- en Markermeer, Texel, de Hondsbossche Zeewering en het Alkmaardermeer. De natuurorganisaties stellen “dat het vervolgproces voldoende mogelijkheden biedt om de landschappelijke inpassing te verbeteren – samen met de Participatiecoalitie – extra draagvlak en vooral betrokkenheid bij bewoners en bedrijven te verbeteren, om zo de opwekambitie op hetzelfde niveau te houden of te verbeteren”.

Voor het goede begrip: de Participatiecoalitie maakt deel uit van de Natuur & Milieu Federatie.

In de laatste commissievergadering RWK van 22 juni riepen de natuurorganisaties de Provincie op om ongewillige gemeenten die geen grootschalige windturbines in hun gemeenten wensen te corrigeren. De oplossing van de natuurorganisaties om natuurgebieden te vrijwaren van het bod is dus driedig:
- Het aanbieden om een Participatieproces voor de zoekgebieden te organiseren in gemeenten die dat wensen.

¹ <http://www.sargasso.nl/groen-stroom-in-2030-regios-ambitieuzer-dan-landelijk-klimaatakkoord>

- Aan de provincie regie vragen om gemeenten meer opstel mogelijkheden van wind te laten opnemen.
- Het doen van voorstellen van nieuwe zoekgebieden in het landelijke gebied voor wind- en zon.

De natuurorganisaties stellen daarbij nieuwe windlocaties voor (o.a. de Schermer, bij Schagen, in West-Friesland en Hollands Kroon) ter vermindering van de huidige locaties van windturbines in of nabij natuurgebieden. Deze locaties liggen allen midden in het agrarisch landelijke gebied.

Tenslotte blijken de natuurorganisaties het alternatief van de zonne-eilanden in het IJssel- en Markermeer niet te ondersteunen. In het Markermeer bij voorbaat ook niet als te onderzoeken optie en in het IJsselmeer met grote terughoudendheid en "los van de geplande natuurontwikkelingen". Dit terwijl in zowel het Marker- als IJsselmeer vele duizenden hectaren aan natuurontwikkeling is of wordt uitgerold zonder enige vorm van energieopwekking.

De natuurorganisaties volgen dus een strategie om elke energieopwekking in natuur te vermijden en met behoud van het huidige bod, zo niet hoger, het aantal grootschalige windturbines op land in het agrarisch gebied te vergroten. Naast hun traditionele rol als belangenbehartiger krijgen ze nu in de RES-organisatie ook het instrument om hun doelen te bereiken door middel van de Participatiecoalitie.

De vierde reflectievraag:

Zijn de bestuurders van mening dat de rol van de Natuurorganisaties als belangenbehartiger, als organisator van de participatie in zoekgebieden, de uitdrukkelijke regievraag aan de Provincie voor het corrigeren van gemeenten en het doen van voorstellen van extra zoekgebieden in het agrarisch landelijk gebied, op deze wijze in balans is?

5. Gezondheidsadvies RIVM geluidsoverlast omgevingsgeluid waaronder windturbines².

In juni jl. heeft het RIVM op verzoek van het ministerie van I&M een rapport uitgebracht over de door de WHO in 2018 gedane aanbeveling van de gezondheidseffecten van geluidsoverlast op bewoners. Het RIVM constateert om ernstige gezondheidsgevolgen als gevolg van windturbinegeluid te verminderen. De WHO adviseert de maximale geluidsnorm van windturbines van 47 dB Lden te verlagen naar 45 dB Lden. Aangezien het om een logaritmische schaal gaat heeft dit een betekenisvol effect.

4

Het betekent dat als het WHO advies wordt gevolgd de minimumafstand tot woningen van de referentie windturbine van 3 MW circa 750 tot 1000 meter zal moeten bedragen (afhankelijk van het type windturbine).

Bij een kleinere turbine van 2,3 MW, zoals die als referentieturbine is gehanteerd in het vigerende Wind op Land beleid, is circa 600 meter de minimumafstand tot woningen als het WHO advies over gezondheidseffecten wordt gevolgd.

Een van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet is het realiseren en behouden van een gezonde fysieke leefomgeving. De gedachte in de Omgevingswet is dat door de integrale benadering van de leefomgeving gezondheid eerder een rol kan krijgen in het proces voor ruimtelijke afwegingen. In het nieuwe stelsel kunnen gemeenten voor windturbines de standaardwaarden aanpassen en een hogere of lagere norm vastleggen in het omgevingsplan. Het omgevingsplan moet er wel in voorzien dat het geluid op gevoelige gebouwen aanvaardbaar is. Wat aanvaardbaar is, is afhankelijk van zaken als de plaatselijke situatie en historie, lokaal geluidbeleid, de bestaande en verwachte geluidhinder en kosten en baten van technische voorzieningen.³

De vijfde reflectievraag:

Zijn de gezondheidsadviezen van de WHO aanleiding voor de bestuurders anders aan te kijken tegen zoeklocaties voor windturbines op land?

6. Voorstel voor een maatschappelijk bod voor de concept RES NHN

Als strategische keuze, vragen wij de regiobestuurders en de bestuurders van de Provincie en het Waterschap een bod uit te brengen waarvoor maatschappelijk en lokaal bestuurlijk draagvlak is.

² RIVM-rapport 2019-0227, motie Schoonis (D'66) en de WHO richtlijn voor omgevingsgeluid 2018

³ Pag 58, RIVM-rapport 2019-0227

In de concept RES NHN 2030 wordt een bod uitgebracht van 3,4 TWh in plaats van het huidige concept bod van 4,2 TWh.

De bouwstenen van dit bod zijn:

1. Basis (reeds gerealiseerd + pijplijn) 2,2 TWh

Hiervan is bijna 90% grootschalige wind en 10 % zon. Naast het Windpark Wieringermeer van 1 TWh is er dus elders in NHN 1,2 TWh aan duurzame wind- en zonne-energie opgewekt (Opgave concept RES NHN 15 april 2020).

2. Zon op (grote daken) >1000 m2 0,3 TWh

Op basis van de gegevens van het Servicebureau Duurzame Energie van de Provincie NH blijkt dat in NHN op slechts 4% van deze daken zonnepanelen zijn geplaatst. Belangrijke reden is, naast onbekendheid, dat in grote delen van NHN tot 2025 er dermate problemen op het netwerk aanwezig zijn dat aansluiting inclusief terug levering van zonnedaken niet mogelijk is.

Dat betekent dat in de periode 2025-2030 dit deel van de opgave pas operationeel is.

In NHN is in totaal 1391 ha aan dakoppervlak beschikbaar. Met de aanname dat 50% daarvan geschikt is voor het plaatsen van zonnepanelen is de maximale op te wekken energie 0,6 TWh. Met in 2030 de helft van het geschikte dakoppervlak benut, is de energieopbrengst 0,3 TWh.

3. Zon op IJssel- en Markermeer 0,9 TWh

De aanleg van zonne-eilanden wordt serieus onderzocht. Als er ecologisch onoverkoombare achteruitgang is ten opzichte van de huidige situatie, wordt ervan afgezien. Bij een positieve uitkomst vindt monitoring plaats om de onderzoeksresultaten te controleren in de praktijk.

Ook andere vormen van grootschalige opwek van zonne-energie (zoals uitvoerig toegelicht in de alternatieve RES DuurzaamLeefbaar) worden daarbij betrokken.

Uiteraard wordt daarbij gekeken naar het gehele IJsselmeer, maar aangezien in de Provincie Noord-Holland thans een grootschalig Rijksproject is opgestart, inclusief een MER, neemt de Provincie Noord-Holland, samen met de gemeenten Medemblik, Enkhuizen en Hollands Kroon, hier het voortouw in. Gebleken is dat de ministeries van I&M, EZ en Rijkswaterstaat dit onderzoek naar samenloop van natuurontwikkeling en zonne-energie op water ondersteunen.

Uitdrukkelijk komen er in het IJssel- en Markermeer geen nieuwe windturbines bij.

4. Repoweren bestaande windturbines p.m.

In de concept RES is voorzien dat circa 70 bestaande windturbines worden gerepowered. Zonder nu een geraamde opbrengst eraan te verbinden zien wij op een aantal plaatsen daar goede mogelijkheden voor. De overlast voor omwonenden hoeft daarbij niet te worden vergroot.

In de uitwerking van de RES 1.0 stellen wij voor daarover, in samenspraak met de omwonenden, te overleggen. Het 'zwaard van Damocles' dat veel omwonenden van bestaande windturbines zien dat initiatiefnemers de ruimte krijgen voor sloop en vervanging door grootschalige windturbines, wordt daarbij op voorhand uitgesloten.

Wat is een "substantieel bod" voor NHN?

De provincie Noord-Holland heeft in haar perspectief op de Regionale Energiestrategieën beschreven dat de provincie als uitgangspunt voor het RES-traject meegedeelt dat ze een substantieel aanbod hernieuwbare opwek verwacht voor 2030, dat recht doet aan het verbruik en de potentie van de Noord-Hollandse regio's ⁴.

De provincie acht dat de verdeelsleutels op basis van Inwoneraantal, Bruto grondoppervlak en Energieverbruik het meest recht doen aan de ruimtelijk-energetische potentie en/of het verbruik van de Noord-Hollandse regio's. Aan de hand van deze factoren kan berekend worden hoeveel NHN zou moeten leveren, ten opzichte van heel Nederland, wanneer volledig wordt gekozen voor één van de verdeelsleutels:

	Regio NHN	Nederland	Aandeel NHN	In TWh
Inwonersaantal ⁵	676.968	17.423.980	3,89 %	1,36 TWh
Bruto grondoppervlak ⁶	1441,58 km2	33671,09 km2	4,28 %	1,50 TWh
Energieverbruik ⁷	59,89 PJ	2.013,42 PJ	2,97 %	1,04 TWh

⁴ Pagina 6; Noord-Hollands perspectief op de Regionale Energiestrategieën, PS 3 februari 2020

⁵ CBS Statline, bevolkingsontwikkeling, regio per maand, februari 2020

⁶ CBS Statline, Regionale kerncijfers Nederland, 2019

⁷ www. Pro.energytransitionmodel.com

Een combinatie van de bovenstaande verdeelsleutels is waarschijnlijker en dat geeft een bandbreedte tussen de 1,04 – 1,5 TWh, waarbij het exacte aantal TWh afhankelijk is van de weging die gegeven wordt aan de verschillende verdeelsleutels.

Met de criteria die geformuleerd zijn in het Noord-Hollands Perspectief dat op 3 februari 2020 door de Staten is vastgesteld is een substantieel RES bod voor NHN 1,5 TWh.

Het maatschappelijk bod voor NHN van 3,4 TWh is aanzienlijk hoger dan de hierboven berekende bandbreedte.

Het voorziet in geen nieuwe windturbines op land en in het water, geen zonneweiden op agrarische grond en een maximale inzet van zon op daken.

De zesde reflectievraag:

Zijn de Regiobestuurders en de bestuurders van de Provincie en Waterschap bereid bovenstaand maatschappelijk bod, als uitkomst van deze reflectie, als concept bod voor NHN uit te brengen?

Zij brengen daarmee volgens de criteria van NH Perspectief een serieus bod uit en sluiten aan bij de reeds per motie of amendement gedane uitspraken in een aantal gemeenteraden in NHN.

Het bod zal ondersteund worden met het maatschappelijke draagvlak bij gemeenten en bewoners.

Ook de natuurorganisaties zouden dit voorstel kunnen onderschrijven.

Er komen geen windturbines of grootschalige zonneweiden in of nabij natuurgebieden.

Het onderzoek tot opwekking van zonne-energie in IJssel- en Markermeer is voorwaardelijk verbonden dat dit geen negatieve gevolgen heeft voor de ecologie en zal als pilot inclusief monitoring worden gerealiseerd.

Tenslotte

Wij, de samenwerkende bewonersorganisaties in NHN, hebben een alternatieve RES 'Duurzaam Leefbaar' opgesteld en vervolgens de afgelopen tijd in diverse notities aandacht gevraagd voor de inhoud hiervan en belangrijke vragen gesteld.

In deze documenten kunt u vaststellen dat wij een substantiële bijdrage willen leveren aan de energietransitie gebaseerd op onderbouwde argumenten en met maatschappelijk draagvlak. Een aantal gemeenten

Wij vertrouwen erop dat de argumenten in de deze reflectie aanleiding zijn voor de bestuurders tot het bijstellen van het uitgebrachte bod.

Het biedt de basis voor maatschappelijk en lokaal bestuurlijk draagvlak en een gezamenlijke verdere uitwerking naar de RES 1.0.

Met vriendelijke groet,
namens samenwerkende bewonersorganisaties NHN

Kor Buitendijk
lid van de stuurgroep RES XL